

Rute trgovine opijatima

Najveći deo trgovine opijatima su i dalje opijati koji potiču iz Avganistana

Glavni tokovi trgovine opijatima i dalje kreću iz Avganistana, zemlje koja globalno proizvodi najviše opijata. Ovi tokovi snabdevaju tržišta u susjednim zemljama, pre svega u Iranu, Pakistanu, zemljama Centralne Azije i u Indiji, kao i u zemljama Evrope, Bliskog i Srednjeg istoka, u Južnoj Aziji i Africi. Srazmerno malo se krijumčari u Jugoistočnu Aziju i Okeaniju. Oko 83% ukupnih količina heroina i morfina na svetskom nivou koje su zaplenjene u 2019. god. bile su u vezi sa opijatima proizvedenim u Avganistanu.

Trgovina najvećeg dela opijata ide preko balkanske rute i njenih raznih grana

Najveća pojedinačna ruta trgovine heroinom je i nadalje balkanska ruta, putem koje se opijati krijumčare iz Avganistana u Iran, Tursku, zemlje na Balkanu i u razna odredišta u Zapadnoj i Srednjoj Evropi. Izuzimajući zaplene u Avganistanu, zemlje duž balkanske rute su zaplenile 50% ukupnih svetskih količina heroina i morfina 2019. godine, a još 7% su prijavile zemlje u Zapadnoj i Srednjoj Evropi, od čega je značajan deo došao preko balkanske rute. Na osnovu podataka o zemljama porekla, polaska i tranzita koje su dostavile zemlje Zapadne i Srednje Evrope, izgleda da je preko 70% heroina u Zapadnoj i Srednjoj Evropi tranzitiralo preko balkanske rute u periodu od 2015. do 2019. godine, nekih 18% je tranzitiralo preko južne rute, 7% preko severne rute, dok 3% verovatno potiče iz Jugoistočne Azije.^{265, 266}

U 2019. godini najveće količine heroina i morfina zaplenjene na balkanskoj ruti prijavo je, isto kao i prethodnih godina, Iran (36 tona). Turska je izvestila da je zaplenila 20 tona a zemlje Balkana ukupno jednu tonu. Poređenja radi, zemlje u zapadnoj i srednjoj Evropi su zaplenile ukupno 9 tona u 2019.

Prema vlastima Irana, najviše heroina i morfina koji izađe iz Avganistana tranzitira Pakistan pre nego što dođe do Irana. U 2018. godini, 90% morfina i 85% heroina koji je zaplenjen u Iranu je prošlo preko Pakistana a relativno malo je prokrijumčareno direktno iz Avganistana. Heroin u Iran najčešće ulazi i izlazi kopnenim putem (95% ušlo a 97% izašlo 2019. god). Heroin se potom najčešće krijumčari u Tursku ili u zemlje Kavkaza (75% svog heroina zaplenjenog u Iranu u 2018.) a mnogo manjim delom u zemlje Golfskog Zaliva (5% zaplena u 2018. god.). Ostatak se upotrebljava u zemlji (20% u 2018. god.). Ovi trendovi su po svoj prilici ostali isti u 2019. i 2020. godini.²⁶⁷

U Turskoj, heroin se uglavnom prenosi sa istoka na zapad zemlje.²⁶⁸ Na osnovu preliminarnih podataka o pojedinačnim zaplenama narkotika čini se da pored tekućih zaplena heroina na istoku zemlje, oko Istanbula i blizu granice sa Bugarskom, 2020. godine je bilo značajnih zaplena heroina takođe i u blizini granice sa Sirijom,²⁶⁹ što nagoveštava da se određene količine heroina isto tako prenose kroz tu zemlju kako bi se izbegle kontrole duž granice između Irana i Turske.

Iz Turske, heroinom se obično trguje duž balkanske rute u Zapadnu i Srednju Evropu, bilo preko zapadne grane rute preko Bugarske ka raznim zemljama zapadnog Balkana pa potom ka tržištima u Zapadnoj i Srednjoj Evropi ili, u manjem obimu, duž istočne grane rute koja ide preko Bugarske u Rumuniju, Mađarsku i ostala tržišta u Zapadnoj i Srednjoj Evropi.

Trgovina heroinom preko Kavkaza je dobila na značaju pre 2019. god.

Količina zaplenjenog heroina i morfina u tri zemlje Kavkaza je porasla sa 0,3 tone u 2017. godini na 1,9 tona u 2019., od čega je najviše prijavio Azerbejdžan, u blizini granice sa Iranom.

265 UNODC, odgovori na ARQ (annual report questionnaire).

266 Ovaj nalaz bi trebalo uzeti sa oprezom pošto neke zemlje obaveštavaju o pojavi "belog heroina" za koji pretpostavljaju da mora da potiče iz jugoistočne Azije iako ima dokaza da se u prošle dve decenije "beli heroin" takođe proizvodio i u Avganistanu radi izvoza. Izvori: U. Zerell, B. Ahrens i P. Gerz, "Documentation of a heroin manufacturing process in Afghanistan", u Bulletin on Narcotics, vol. LVII, Br. 1 i 2 (United Nations publication, 2005); i UNODC, odgovori na ARQ (annual report questionnaire).

267 UNODC, Drugs Monitoring Platform.

268 UNODC, odgovori na ARQ, annual report questionnaire.

269 UNODC, Drugs Monitoring Platform.

Iz Azerbejdžana, heroin se obično transportuje ka tržištima u Ruskoj Federaciji ili u Gruziju, a onda preko Crnog mora ka tržištima u Zapadnoj i Srednjoj Evropi. Prema podacima od Gruzije 70% heroina koji je ušao u zemlju 2018. godine je došlo preko Azerbejdžana a 20% preko Armenije. Prema gruzijskim podacima 2019. godine 90% heroina je ušlo u zemlju kopnenim putem a ostalo vazдушnim.

Privremeni porast značaja kavkaskog regiona kao krijumčarske rute za snabdevanje opijatima tržišta u Ruskoj Federaciji je bio prepoznat 2018. godine, kada je prema izveštajima 40% heroina koji je pronađen na ruskom tržištu tranzitiralo kroz Azerbejdžan, što je bio porast u odnosu na 30% iz prethodne godine.²⁷⁰ U 2019. god. međutim Ruska Federacija nije svrstala Azerbejdžan u tri glavne zemlje odakle kreće heroin koji je nađen na njenoj teritoriji. Umesto toga, to su Avganistan, Tadžikistan i Kazahstan. Osim toga, glavno odredište za heroin koji je zaplenjen u Azerbejdžanu u 2019. i 2020. godini je bila Ukrajina, zatim Gruzija kao i neke zemlje u Zapadnoj i Srednjoj Evropi, ali ne i Ruska Federacija.²⁷¹ Pa ipak, iako je moguće da je važnost kavkasko rute za snabdevanje Ruske Federacije heroinom opala, neke zaplene heroina iz 2019. i 2020. u Severnokavkaskom federalnom okrugu Ruske Federacije, pre svega one blizu morskih luka, navodena pomisao da se heroin i dalje transportuje kroz Kavkaz, mada u malim količinama, ili se transportuje preko Kaspijskog ili Crnog mora u Rusku Federaciju.²⁷²

Trgovina heroinom duž severne rute je verovatno porasla u 2019. dok je u isto vreme opala ka krajnjim destinacijama u Ruskoj Federaciji

Trgovina heroinom duž severne rute, koja ide od Avganistana kroz Centralnu Aziju uglavnom ka tržištima u Ruskoj Federaciji, je značajno opala u poređenju sa pre dve decenije kada su zaplene heroina i morfina u zemljama na toj ruti iznosile više od 10 tona i predstavljale više od 10% svetskih zaplena tih opijata iz Avganistana. Srazmera je bila 4% u 2019. god., što je porast u odnosu na samo 1% u 2018. god. i što odražava porast u količinama heroina zaplenjenog duž severne rute poslednjih godina, od 1 tone u 2017. i 1,9 tona u 2018. na 4,5 tone u 2019. godini.²⁷³

270 UNODC, odgovori na ARQ (annual report questionnaire).

271 UNODC, Drugs Monitoring Platform.

272 Ibid.

Taj porast je uglavnom u vezi sa korišćenjem severne rute od strane krijumčarskih grupa van uže regije, koji upotrebljavaju građane raznih zemalja da prenose heroin kamionima preko Irana i zemalja Centralne Azije, ali isto tako i preko Ruske Federacije i Belorusije, ka krajnjim odredištima u Zapadnoj i Srednjoj Evropi. Neki od primera ovog modela krijumčarenja: 670 kg heroina poreklom iz Avganistana koji je zaplenjen u maju 2019. u Frankfurtu na Odri u Nemačkoj. Prevezio ga je kamionom državljanin Turske koji živi u Kirgistanu iz Kirgistana za Belgiju. Zatim: 1,1 tona heroina zaplenjenog u Kazahstanu u kamionu koji je krenuo iz Irana ka odredištu u Nemačkoj, u šta su bili uključeni državljani Nemačke, Irana, Holandije, Poljske, Srbije i Turske. Tu je i zaplena 550 kg heroina u Minsku, u Belorusiji, u novembru 2019., koji je bio transportovan preko severne rute ka Evropskoj uniji, što je takođe uključivalo određeni broj stranih državljana.²⁷⁴ I pored toga u 2020. god. nije bilo izveštaja o zaplenama velikih količina heroina koji se kreće ka Zapadnoj i Srednjoj Evropi.

Sve veće količine opijata se transportuju duž južne rute, između ostalog u Južnu Aziju i Evropu

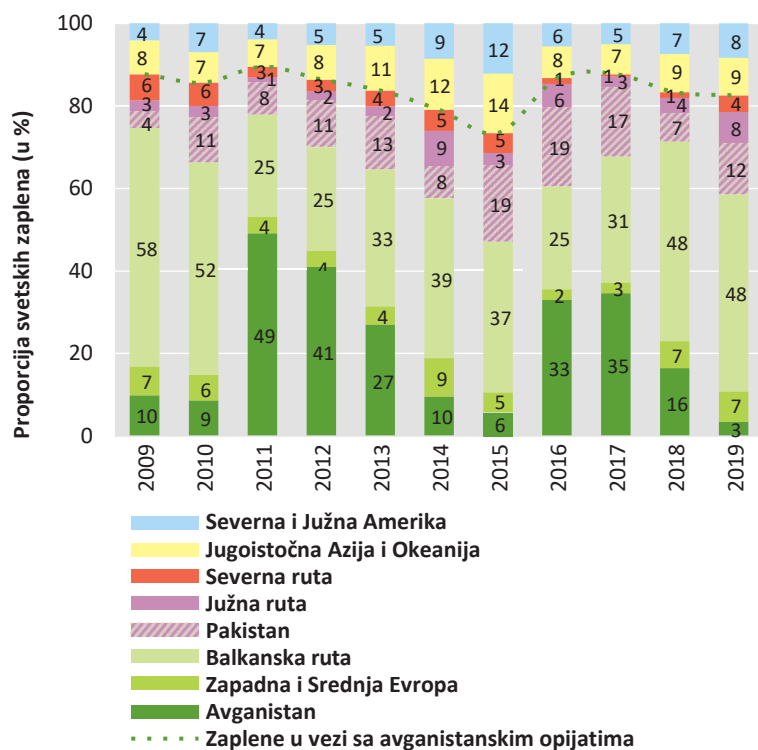
Južna ruta obuhvata čitav dijapazon drugih krijumčarskih ruta koje uglavnom idu južno od Avganistana. Opijati se uglavnom kreću duž rute preko Pakistana i/ili preko Irana u Indiju, radi domaće potrošnje i radi reeksporta u zemlje regiona, kao i u Afriku, za lokalna tržišta i reeksport u Evropu. Zaplene heroina i morfina koje su prijavile zemlje na južnoj ruti (sa izuzetkom Pakistana) su porasle sa 2,7 tona u 2015. na 9,4 tone u 2019. godini. Njihov udeo u celokupnim svetskim količinama zaplenjenih opijata koji potiču od opijuma proizvedenog u Avganistanu je porastao sa 3% u 2015. na 8% u 2019. godini.

Nešto od ovog porasta se pripisuje porastu isporuka opijata iz Jugozapadne Azije u Južnu Aziju. Podaci o prevalenciji upotrebe opijata ukazuju na to da se u Južnoj Aziji (pre svega u Indiji) nalazi možda najveći broj korisnika opijata u svetu (17 miliona ljudi,

273 UNODC, odgovori na ARQ (annual report questionnaire).

274 UNODC, Drugs Monitoring Platform.

FIG. 74 Raspored zaplenjenih količina heroina i morfina po glavnim rutama trgovine, 2009.–2019. god.

Izvor: UNODC, odgovori na ARQ (annual report questionnaire).

Napomena: Balkanska ruta obuhvata: Iran, polovinu Transkavkazije, Jugoistočnu Evropu. Južna ruta obuhvata: Južnu Aziju, zemlje Golskog Zaliva i ostale zemlje na Bliskom i Srednjem istoku i Afriku. Severna ruta obuhvata: Centralnu Aziju, Istočnu Evropu i polovinu Transkavkazije. Heroin zaplenjen u Transkavkaziji se pripisuje delimično balkanskoj ruti a delimično severnoj ruti pošto može da snabdeva obe rute.

ili 39% od procenjenog broja za čitav svet 2019. godine, tj. daleko više nego u bilo kojoj drugoj regiji) i moguće je da je došlo do snažnog porasta u upotrebi opijata tokom prethodne dve decenije.²⁷⁵ Značajne količine opijata koje su potrebne da pokriju domaću potražnju u Južnoj Aziji se verovatno krijumčare iz Jugozapadne Azije; tako je, na primer, 40% ukupnih količina heroina zaplenjenih u Indiji u 2019. god. došlo iz Jugozapadne Azije.²⁷⁶ U 2019. godini Indija je prijavila izuzetno jak porast (157%) u pošiljkama heroina iz Jugozapadne Azije morskim putem.

275 Upotreba opijata među muškim stanovništvom u Indiji je prema izveštajima porasla sa stope od 0,7% u 2004. na 3,97% u 2018. god. Veliki deo ovog porasta je posledica porasta upotrebe heroina (Izvor: Atul Ambekar i ostali, *Magnitude of Substance Use in India 2019* (Nju Delhi, Ministarstvo socijalne pravde i osnaženja, 2019.)).

276 UNODC, odgovori na ARQ upitnike.

Iako u daleko manjem obimu, Južna Azija i dalje prima isporuke heroina iz susednog Mjanmara (manje od 1% od ukupnog heroina zaplenjenog u Indiji i 5% od ukupnog heroina zaplenjenog u Bangladešu u 2019. god. je poteklo iz Mjanmara). Međutim, dok je Bangladeš izvestio da je 95% heroina zaplenjenog u zemlji u 2019. poteklo iz Indije, poreklo značajnih količina heroina koji je zaplenjen u Indiji je i dalje nepoznato. Nešto od opijata koji se zaplene u Indiji je možda domaćeg porekla, preusmereno iz legalne proizvodnje opijuma u zemlji ili je iz nezakonite proizvodnje opijumskog maka u brdovitim i uglavnom nepristupačnim oblastima na severu (Arunačal Pradeš, Bihar, Manipur, Utarakand, Đharkand, Đamu i Kašmir i Himačal Pradeš), gde su vlasti uništile nešto više od 4.000 hektara opijumskog maka u 2019.²⁷⁷

Iako se zemlje Zapadne i Srednje Evrope najvećim delom snabdevaju heroinom koji se transportuje preko balkanske rute, nije neuobičajena i upotreba južne rute. Od svih prijavljenih spominjanja porekla, polaska i tranzita od strane zemalja Zapadne i Srednje Evrope što se tiče heroina, 18% se odnosilo na trgovinu južnom rutom u periodu između 2015. i 2019. god., uglavnom preko Južne i Istočne Afrike (pre svega Južna Afrika, Etiopija, Mozambik, Kenija, Uganda, Madagaskar i Tanzanija), preko zemalja Golskog Zaliva (pre svega Katar i Ujedinjeni Arapski Emirati) i Indija.

Dve evropske zemlje koje su prijavile najveće količine heroina koji je transportovan južnom rutom u periodu 2015.-2019. god. su bile Belgija (preko Burundija, Etiopije, Južne Afrike, Ugande, Kenije, Tanzanije i Ruande) i Italija (uglavnom avio saobraćajem preko Pakistana, Katara, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Južne Afrike, Etiopije, Madagaskara i Omana). U 2019. god. najviše (98%) heroina zaplenjenog u Belgiji je stiglo brodom iz Irana. Nasuprot tome, najviše (84%) heroina zaplenjenog u Italiji u 2019. god. je stiglo vazdušnim putem, uglavnom preko Etiopije, Omana, Pakistana, Južne Afrike i Ujedinjenih Arapskih Emirata. Ovo je različito u odnosu na prethodnu godinu kada je najviše (60%) heroina zaplenjenog u Italiji stiglo morem, uglavnom iz Irana.

Najveća pojedinačna zaplena u vezi sa krijumčarenjem duž južne rute u 2020. god. je po svojoj prilici isporuka 1,1 tone heroina pronađenog u kontejneru na brodu ukotvljenom u luci Felixstowe, u Velikoj Britaniji, u

277 Ibid.

septembru 2020., što je išlo ka Antverpenu u Belgiji, a krajnja destinacija je bilo jedno skladište u Hagu u Holandiji.²⁷⁸ Prethodne godine, u septembru 2019., došlo je do slične zaplene u Felixstowe-u, kada je 1,3 tone heroina otkriveno u kontejneru na brodu iz Pakistana čije je odredište bilo jedno skladište u Roterdamu u Holandiji.²⁷⁹

278 UNODC, Drugs Monitoring Platform.

279 Sjedinjene Američke Države, Drug Enforcement Administration and Office of Forensic Sciences, "The 2018 Heroin Signature Program", zajednički obavještajni izveštaj (april 2020.).

NEZVANIČAN PREVOD!

Zvaničnu verziju potražite na:

https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr-2021_booklet-3.html